

Vztahy s rodiči

Komunikace adolescentů s rodiči

- Novější pohledy na adolescenci zdůrazňují ve větší míře význam celkové atmosféry v rodině a styl komunikace mezi rodiči a dětmi.
- Klíčovou roli hraje rodičovský zájem, emoční zaangażovanost a podstata rodičovské autority (Parish, 1987). Pokud mají dospívající pocit, že mohou svobodně vyjadřovat svoje názory a že jsou rodiči vyslyšeni, konflikty nemají takový dopad.
- Podle H. Grotevanda a C. Coopera (1985) tu jde o vyváženost mezi sebezduřazňováním a sebeprosazováním na jedné straně a vstřícností a citlivostí k druhým na straně druhé. Při tzv. zdravé komunikaci jsou oba tyto procesy v rovnováze.

Odlišné vzorce komunikace s matkou a s otcem.

- Matky jsou častěji vnímány:
 - jako otevřenější,
 - více naslouchající problémům,
 - s větší snahou porozumět potřebám svých dcer i synů.
- Otcové:
 - častěji pronášejí hodnotící soudy,
 - a méně o problémech dospívajících diskutují (viz též Noller, Callan, 1991)
- U adolescentů to vede:
 - k většímu sebeodkrývání ve vztahu s matkou
 - k častější ventilaci svých problémů a starostí,
 - častějším konfliktům s matkou než s otcem.

Mýty, které ovlivňují vztah s rodiči

- Představa dospívajících, že dospělí jsou „svobodní“ a mohou si dělat, co chtějí (pít alkohol, řídit auto, volně cestovat atd.)
- Na druhé straně, mýtus dospělých o dospívání je, že jde o „nejkrásnější“ období v životě člověka, které není zatíženo žádnými skutečnými starostmi, je spojeno s objevováním, intenzivním prožíváním a zábavou.
- Není zcela řídkým jevem, že dospělí často „litují“, že se nemohou do období adolescence zpět vrátit a začít „znova a jinak“.

Mýty, které ovlivňují vztah s rodiči

Výzkum (Meeus, 1994), ve kterém hodnotili dospívající i dospělí obě generace:

Ukázalo se zde, že celkově negativnější hodnocení všech prezentovali dospělí.

Jedná se pravděpodobně o obranný mechanismus – dospělí očekávají od adolescentů horší hodnocení a tak o nich smýšlejí a priori hůře.

Další možností je, že rodiče připisují u svých dětí větší váhu těm charakteristikám, na které jsou citliví i sami u sebe, které hodnotí jako nepříjemné a nežádoucí (Meeus, 1994;

Mýty, které ovlivňují vztah s rodiči

- Odlišnost v sociální reprezentaci a v celkovém hodnocení období dospívání se promítá i do specifických měřítek při vzájemné percepci a hodnocení.
- Ukazuje se, že méně kategoričtí jsou ve svých soudech rodiče. Obvykle také používají pro hodnocení jiný vztahový rámec. Konflikty s dospívajícími dětmi je většinou potkávají v období krize středního věku, kdy se musí vyrovnávat s řadou dalších osobních témat a problémů (stereotyp v partnerském vztahu, bilance profesní kariéry, nastupující zdravotní problémy atd.)
- Na dospívání svých dětí nereagují vždy s patřičným nadhledem. Necítí jistotu ve vlastní roli a novost pohledu na vlastní dítě (např. v souvislosti s relativně rychlými tělesnými i psychickými změnami v pubertě) je zneklidňuje. Často vede k potřebě zvýšit – alespoň formálně – svoji kontrolu nad svým potomkem, což v náráze na egocentrismus dospívajících automaticky zvyšuje napětí a provokuje častější konflikty (Noack, 1992).

Vztah rodiče - děti

- Z pohledu dětí zažívají dospívání jako období rodičovských restrikcí především dívky. Pubertální změny jsou pro ně častěji spojeny s nepříjemnými pocity (růst hmotnosti, omezení aktivit v souvislosti s menstruací, větší podíl na domácích pracích, zvýšená kontrola ze strany rodičů atd.).
- Naproti tomu chlapci vnímají nástup puberty (pokud není opožděná) většinou pozitivně, jako „osvobození se“ od rodičovské kontroly, změna statusu z dítěte na dospívajícího u nich často vede spíše k výhodám než k omezením (Petersen, Silbereisen, Sorensen, 1992).

Vztah rodiče - děti

- Váha restrikcí opět souvisí s komunikací s rodiči a s tím, jak se v jejím rámci potvrzuje či nepotvrzuje hodnota dospívajícího. Výzkum H. Grotevanda a C. Coopera (1985) poukázal i na důležitost komunikace „mezi ženami“ a „mezi muži“.
- Pokud např. otec svého syna často chválil a jen zřídka nesouhlasil s jeho názory, obvykle to u potomka korespondovalo s jeho vysokým pocitem vlastní hodnoty. Příznačné také bylo, že tito otcové tolik neprosazovali vlastní názory, když šlo o rodinné záležitosti (plánování dovolené a pod.) a v daleko větší míře poslouchali názory svých synů.
- Naproti tomu otcové dcer, které měly vysoký pocit vlastní hodnoty, často komentovali názory dalších členů rodiny a vyjadřovali svůj nesouhlas. Matky těchto dcer vyjadřovaly obvykle svoje mínění přímo, jak ve vztahu k manželovi, tak ve vztahu k dceři. Měly však také určitou míru tolerance, byly citlivé k poznámkám manžela a modifikovaly podle něj svoje chování (Grotevand, Cooper, 1985).

Vztahy s rodiči

- Ukazuje se, že vztahy k rodičům a k vrstevníkům mají pro dospívající odlišný význam.
- V rámci původní rodiny jde adolescentovi často o zrovnoprávnění jeho pozice, ve vztahu ke kamarádům a přátelům především o jeho zhodnocení.
- Oba aspekty souvisejí s procesem utváření vlastní identity. Zejména v období časně adolescence se přechodně odděluje její personální a sociální stránka.
- Personální identita, která je sycena především zážitkem vlastní jedinečnosti a uznání této jedinečnosti, je častěji reflektována v kontextu původní rodiny.
- Sociální identita, která vyjadřuje potřebu někam patřit a být něčeho součástí, se častěji naplňuje v kontextu vrstevnických vztahů.
- V chování se obě stránky identity manifestují selektivní konformitou – vysoká konformita ve vrstevnických vztazích celkový pocit autonomie spíše zvyšuje, vysoká konformita chování ve vztahu k rodičům a původní rodině naopak rozvinutí pocitu autonomie obvykle brání.
- V pozdějších etapách období dospívání se oba módy utváření identity zase sbližují, relativizuje se jak absolutní hodnota vrstevnických vztahů, tak ne-hodnota vztahů v rodině (podrobněji viz Macek, Osecká, 1999; Macek, 2003).

Self-development during early adolescence: influences of parents and peers

Petr Macek & Jan Širůček

Institute for Research on Children, Youth and Family

Faculty of Social Studies

Masaryk University in Brno,

Czech Republic

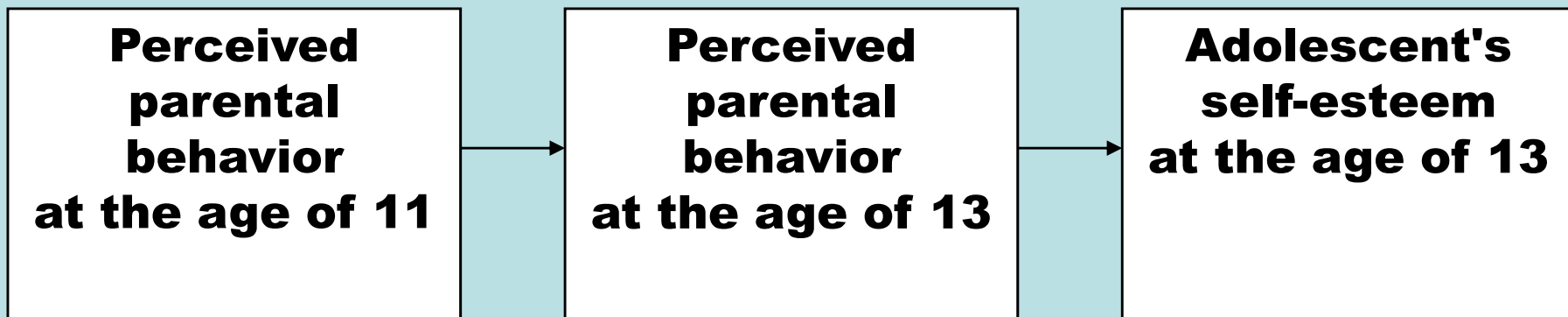
Our previous research (Macek & Širůček, 2005)

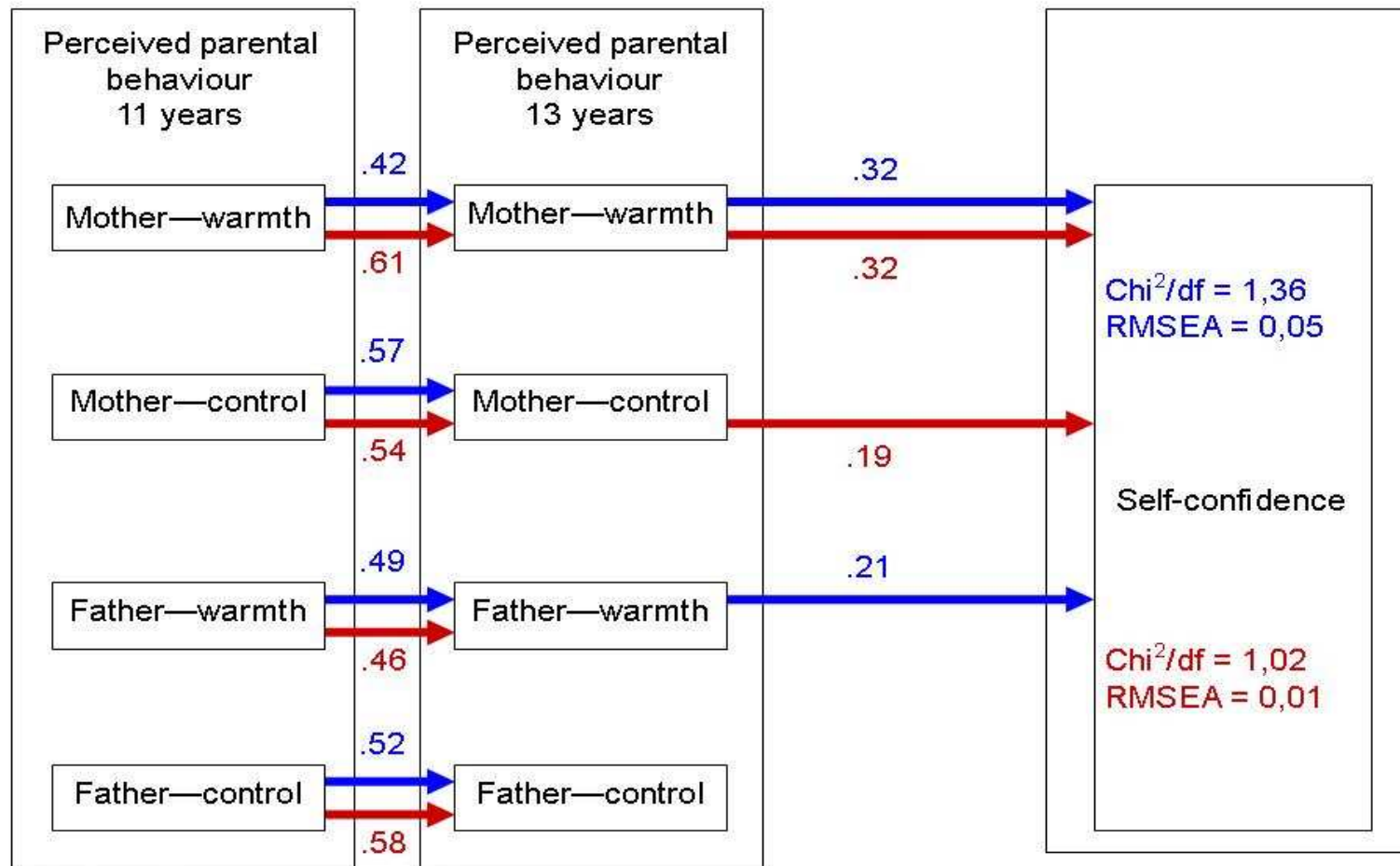
ELSPAC - European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood

Is there relationship between reported mother's and father's parental rearing practices and self-esteem of young adolescents?

Is there relationship between adolescent's self-esteem and his/her assessments of rearing practices of each of his/her parents?

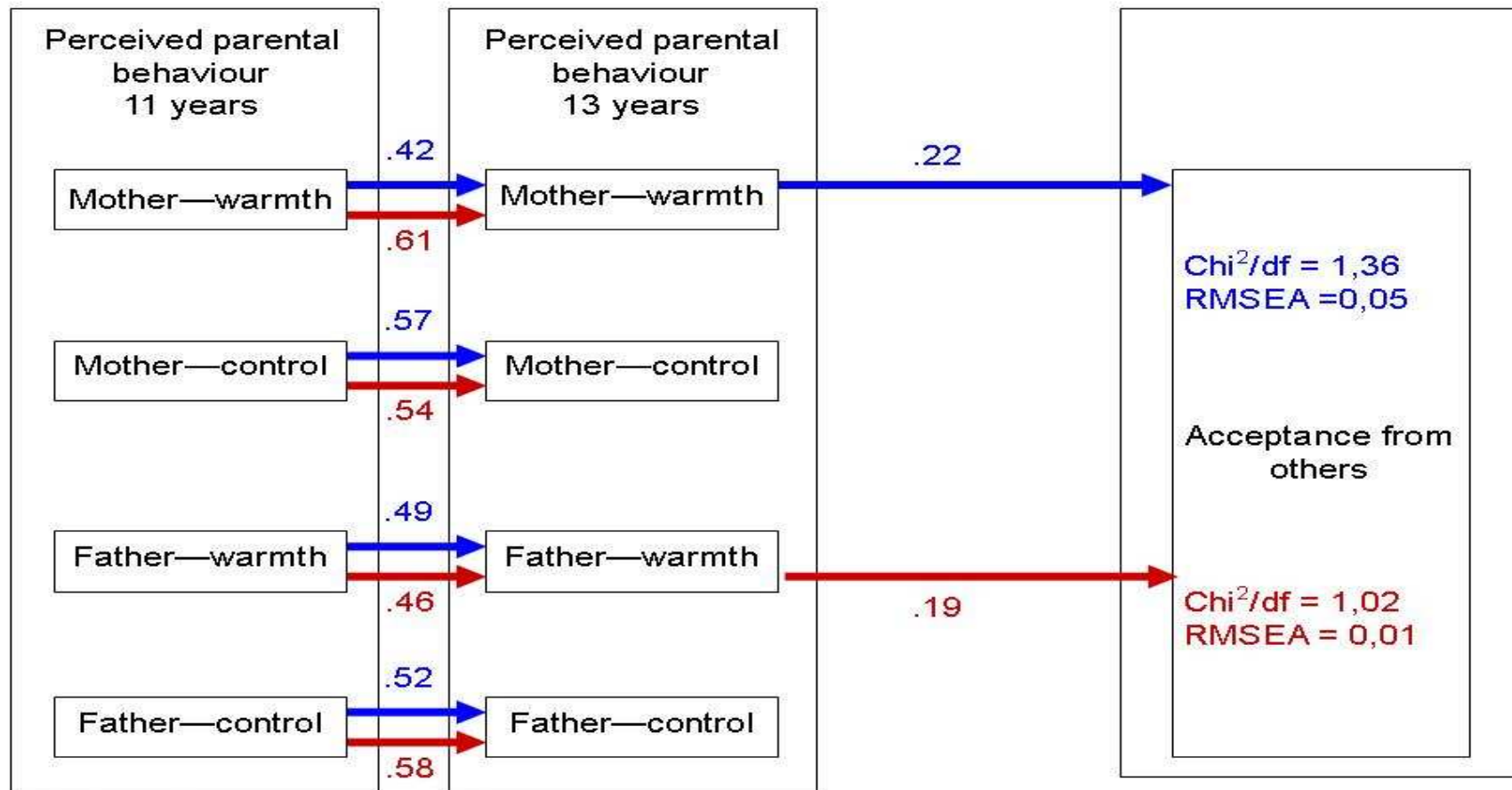

Blue lines for boys, red for girls...

Results of a Previous Study (Macek & Širůček, 2005)

- It was evident that the perceived warmth of mother is a good predictor of adolescent's self-confidence for both girls and boys.
- Regarding the perceived father's warmth, we identified it as a significant predictor for boys only; we did not find direct influence of fathers on girls' self-confidence.
- Perceived mother's control is another significant predictor of girls' self-confidence. More concretely, self-confidence is higher when demands and expectations are going parallel with the warm, responsive, and supportive behavior.
- We can suppose that the control is in this case perceived as mother's not only emotional but also “cognitive support”, by which we mean the help to find and to see a structure or to differentiate what is important and what is not.

Predictors of perceived acceptance from peers

Blue lines for boys, red for girls...

Results of a Previous Study (Macek & Širůček, 2005)

- Mother's emotional support is positively related to perceived acceptance of boys, father's warmth is related to acceptance of girls. Mother's emotional support is positively related to perceived acceptance of boys, father's warmth is related to acceptance of girls.
- We can speculate that perceived acceptance from peers represents also success in heterosexual friendships and first romantic relationships.

When fathers assess their daughters as young women (ladies) and mothers see their sons as young men (gentlemen), then they support adolescent gender self-esteem and they enhance their self-value in interpersonal relationships.

Conclusions of Previous Research

Results confirmed the importance of adolescents' perceptions and evaluations of each of his/her parents.

In regard to further steps of our longitudinal research, we saw as necessary to study separately the influence of mother and father separately for boys and girls.

Present Research

The aim of this study is to assess how the global self-evaluation of 15 years old is related to their perception and evaluation of parents and peers.

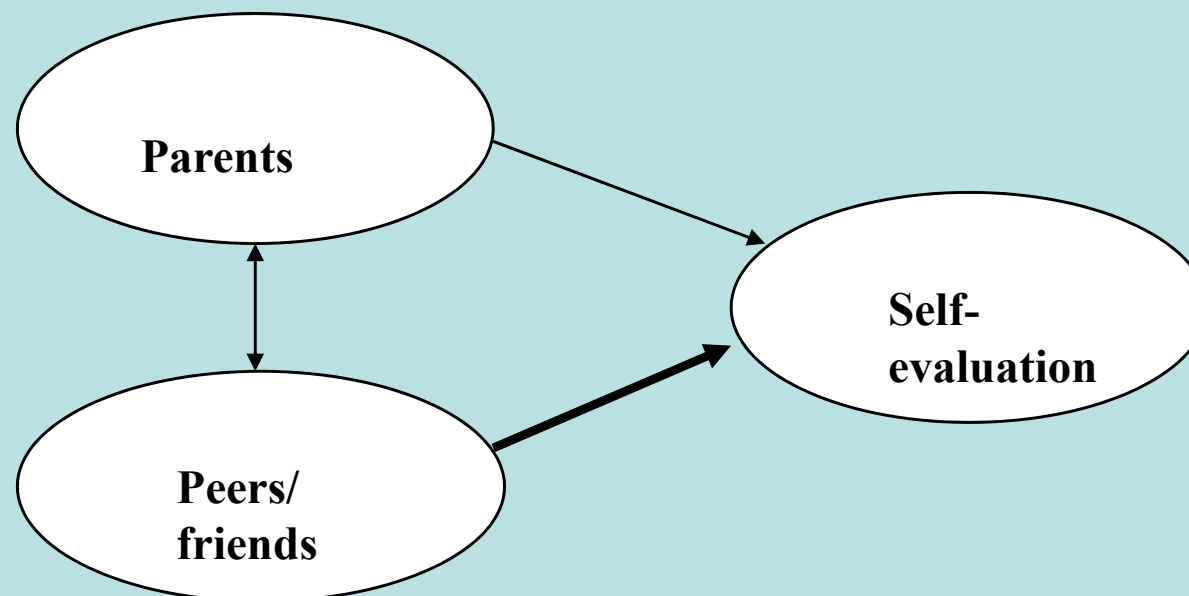
More concretely, we are looking for relationships among self-esteem and clarity of self (at the age of 15) and:

- perceived maternal and paternal emotional support (at the age of 13 and 15 years old),
- perceived maternal and paternal control (at the age of 13 and 15 years old),
- perceived acceptance from peers (at the age of 15),
- perceived dependence on peers' opinions and evaluation (at the age of 15).

Theoretical framework - models of relationships between adolescent's self and perceptions of parents and peers

1. Traditional concept of “parent – peers conflict”

This concept represents a compensatory model –if adolescents experience emotional problems in their relationships with parents, they can be overcome via the existence of a good friendship (Helsen, Vollebergh, & Meeus, 2000).

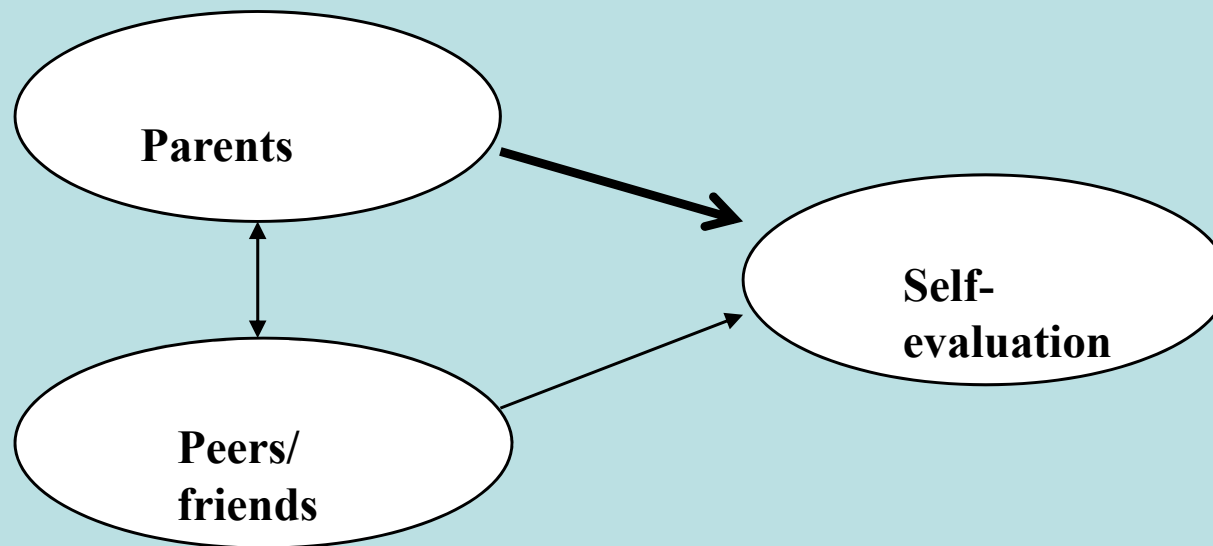

If we associate relationships with parents and peers with adolescents' self-evaluation, the significance and quality of relationships with peers and friends become prominent.

2. Reinforcement model (Helsen, Vollebergh, & Meeus, 2000).

Based on the early attachment theory (Bowlby, 1972). The quality of emotional relationships to parents affects, in the same direction, also the quality of the relationship to peers.

Connection hypothesis (Grotevand & Cooper (1985) : a good (secure) bond with parents is the best starting point for the future autonomy as well as for healthy relationships with peers and friends (and vice versa...)

Regarding adolescent's self-evaluation, we can assume that the most important quality determinant of such a relationship is the relationship with parents.

Theoretical framework

**Concept of “parent – peers conflict” OR
On attachment based model ??**

We do not see them as two alternatives

**Concept of attachment styles (secure, ambivalent, avoidant) and
“inner working models” seems to be more relevant...**

Sample and Instruments

We use data from the **Czech part of longitudinal study ELSPAC** (European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood). This sample included respondents who were born in 1991. In regard to the purpose of this study, our sample consists of 125 girls and 128 boys who completed all instruments at the age of 13 and 15.

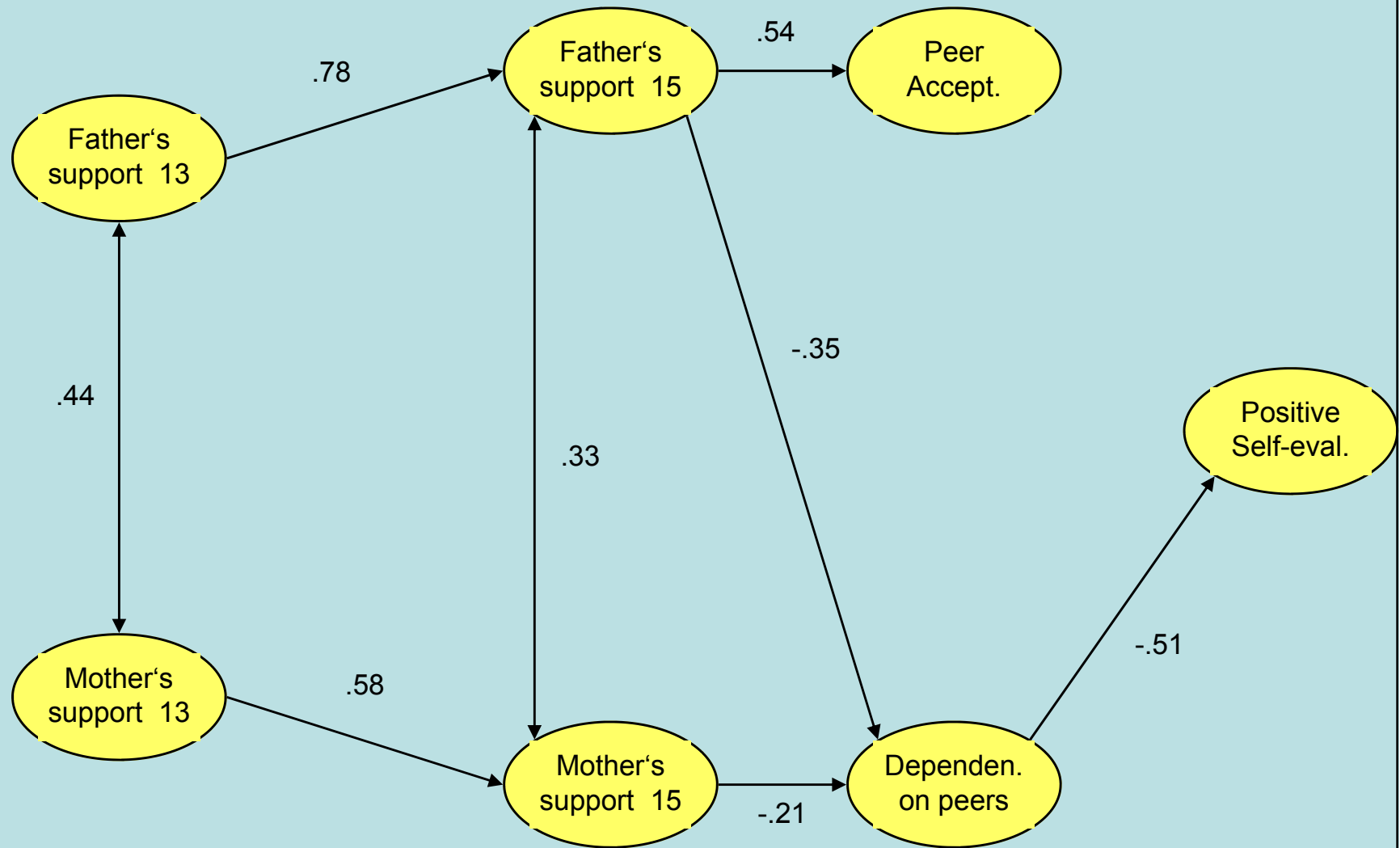
Parental Behavior Questionnaire (Čáp & Boschek, 1994). This questionnaire includes items expressing various aspects of parental behavior and parent relationship towards the child (separately for mother and father). By using factor analysis two dimensions (factors) were extracted – **Parental Warmth** and **Parental Control**.

Peer Relations Scale (Širůček & Širůčková, 2008). Two dimensions are used. **Peer acceptance** is represented as perceived trust, respect, reciprocity and helpfulness. **Interpersonal dependency** means primarily persistent fear of losing the important others or being isolated from peer contacts.

Self-Concept Clarity Scale (SCCS; Campbell, 1990) was used to assess "the extent to which the contents of an individual's **self-concept are clearly and confidently defined, internally consistent, and temporally stable**".

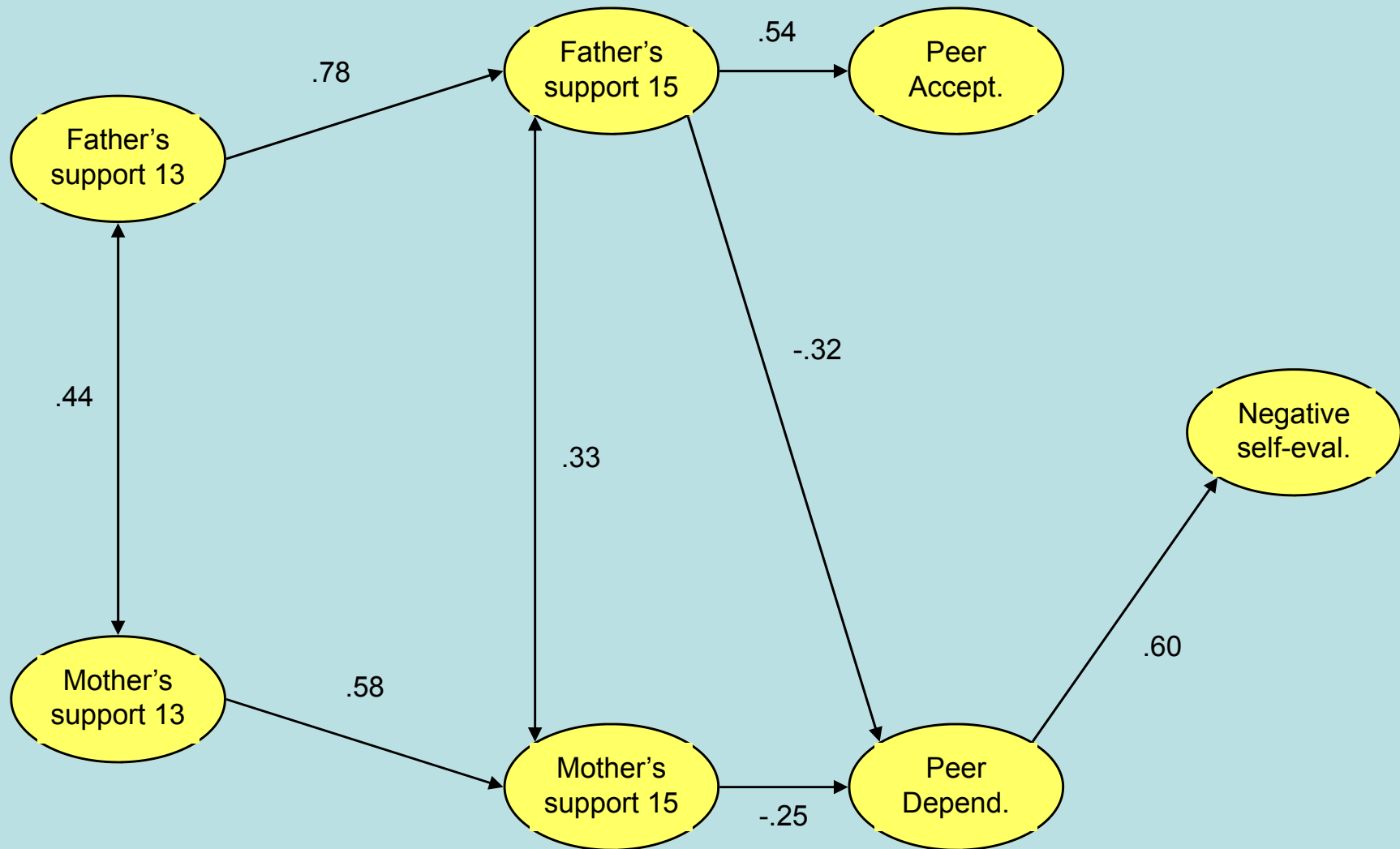
Self-Esteem Scale (SES; Rosenberg, 1965). This well-known scale consists of 5 positively formulated and 5 negatively formulated items. As a factor analysis of the Czech version of SES showed, these two groups of items constitute two dimensions: **positive global self-evaluation** and **negative global self-evaluation**.

Girls – self-esteem (positive aspects)

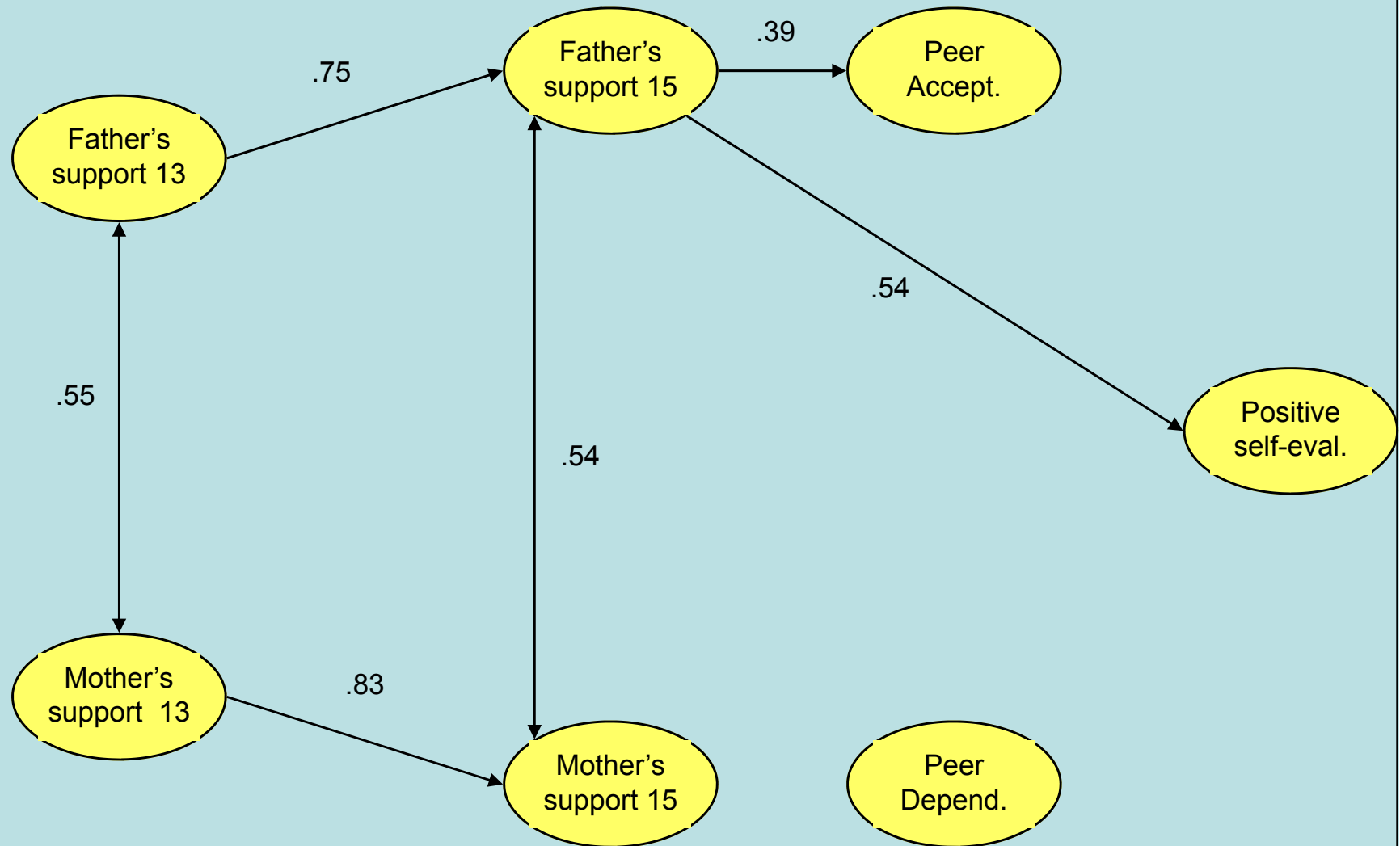
Chi Square = 190.14; df = 125; ratio = 1,52
RMSEA = 0,081

Girls – self-esteem (negative aspects)

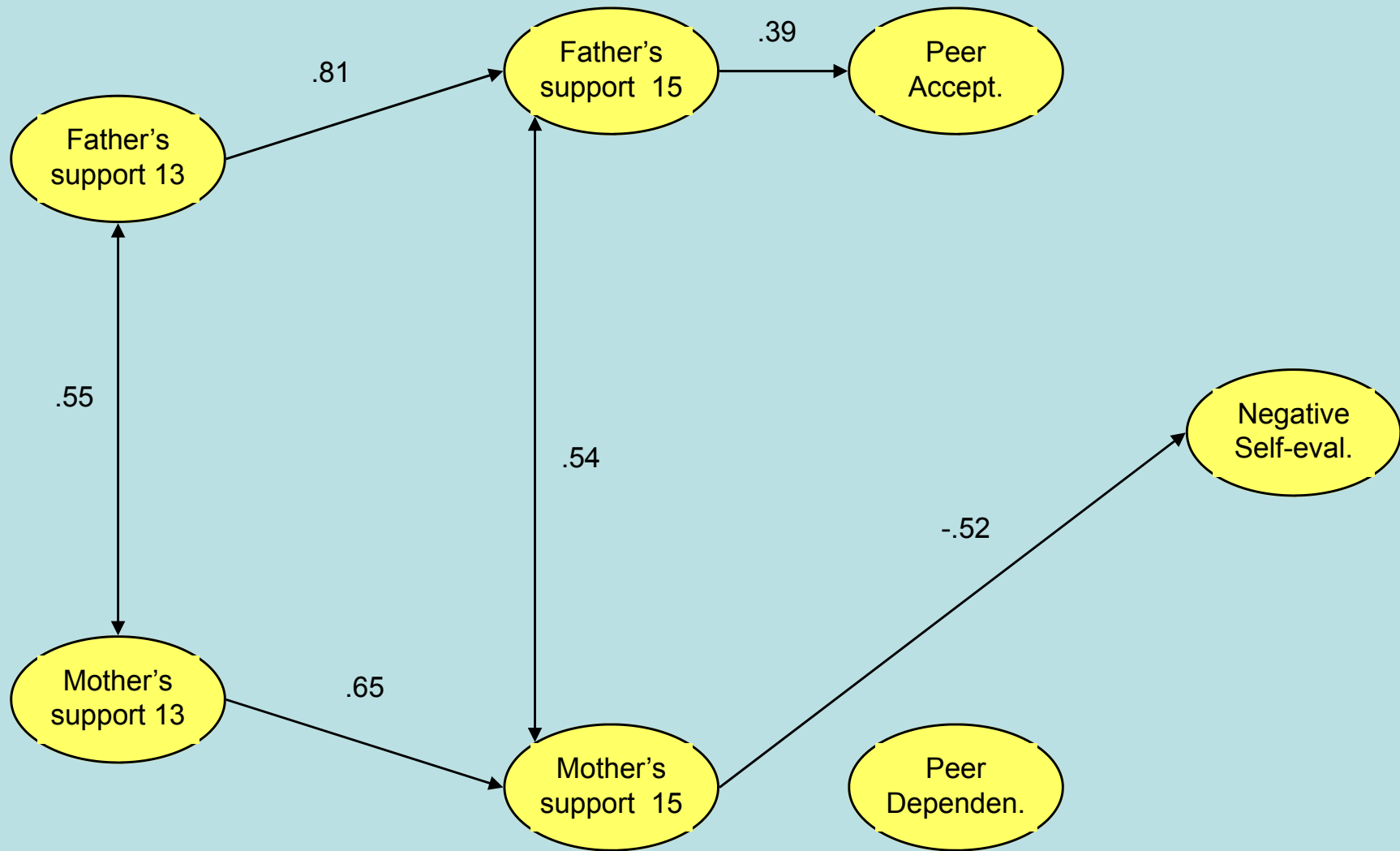
Chi Square = 198.51; df = 125; ratio = 1,58
RMSEA = 0,086

Boys – self-esteem (positive aspects)

Chi Square = 226,55; df = 128; ratio = 1,76
RMSEA = 0,096

Boys – self-esteem (negative aspects)

Chi Square = 222,12; df = 128; ratio = 1,73
RMSEA = 0,094

Self-esteem – positive and negative aspects

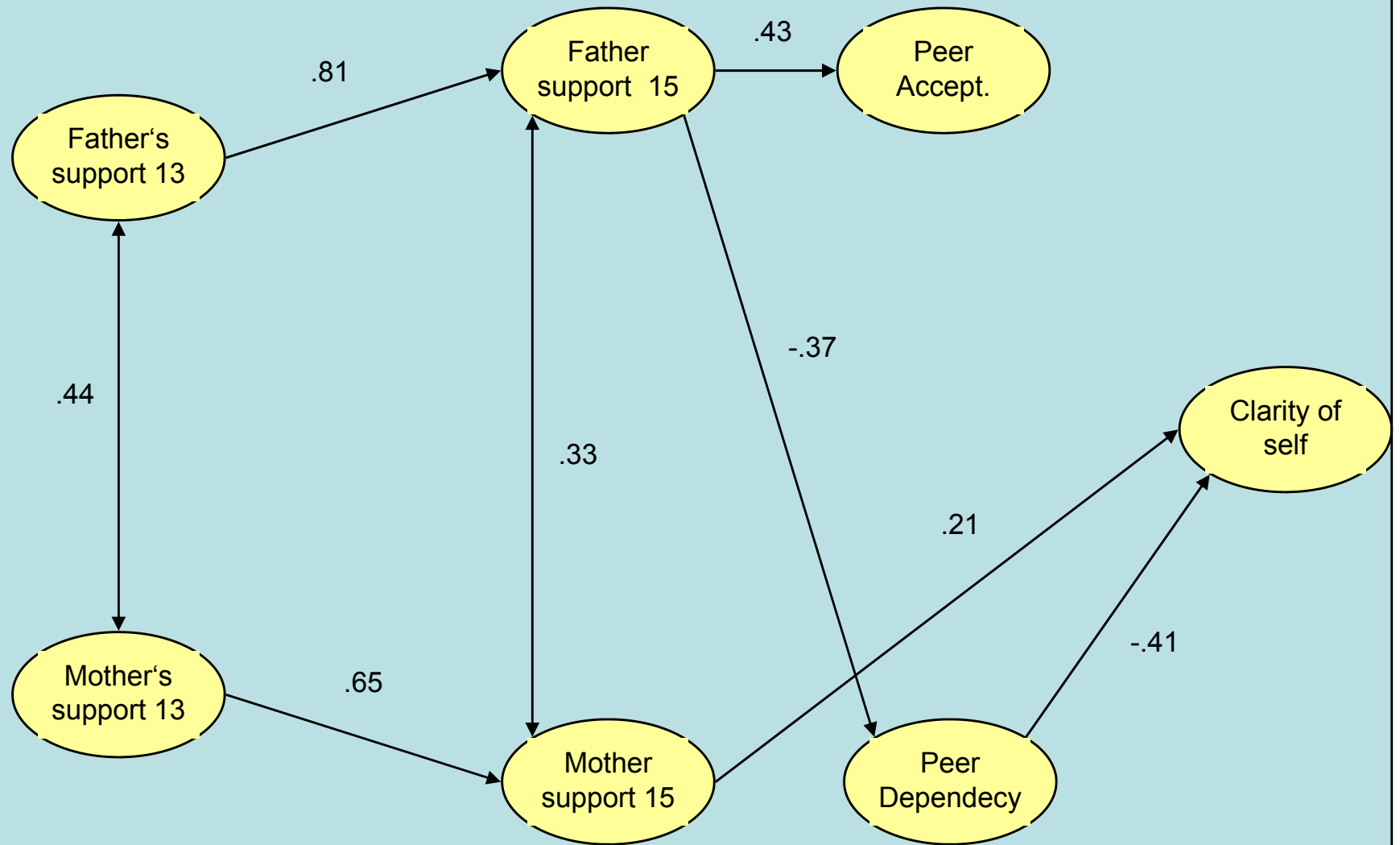
Girls:

- **The perceived feeling of dependence on peers is a significant predictor of both the positive and the negative aspect of self-esteem.**
- **The perception of parental emotional support has no direct influence on girls' self-evaluation.**
- **The parental influence on self-evaluation takes place indirectly – if the emotional support is high, girls do not feel dependant in peer relations; on contrary, low parental support increases dependence on peers.**

Boys:

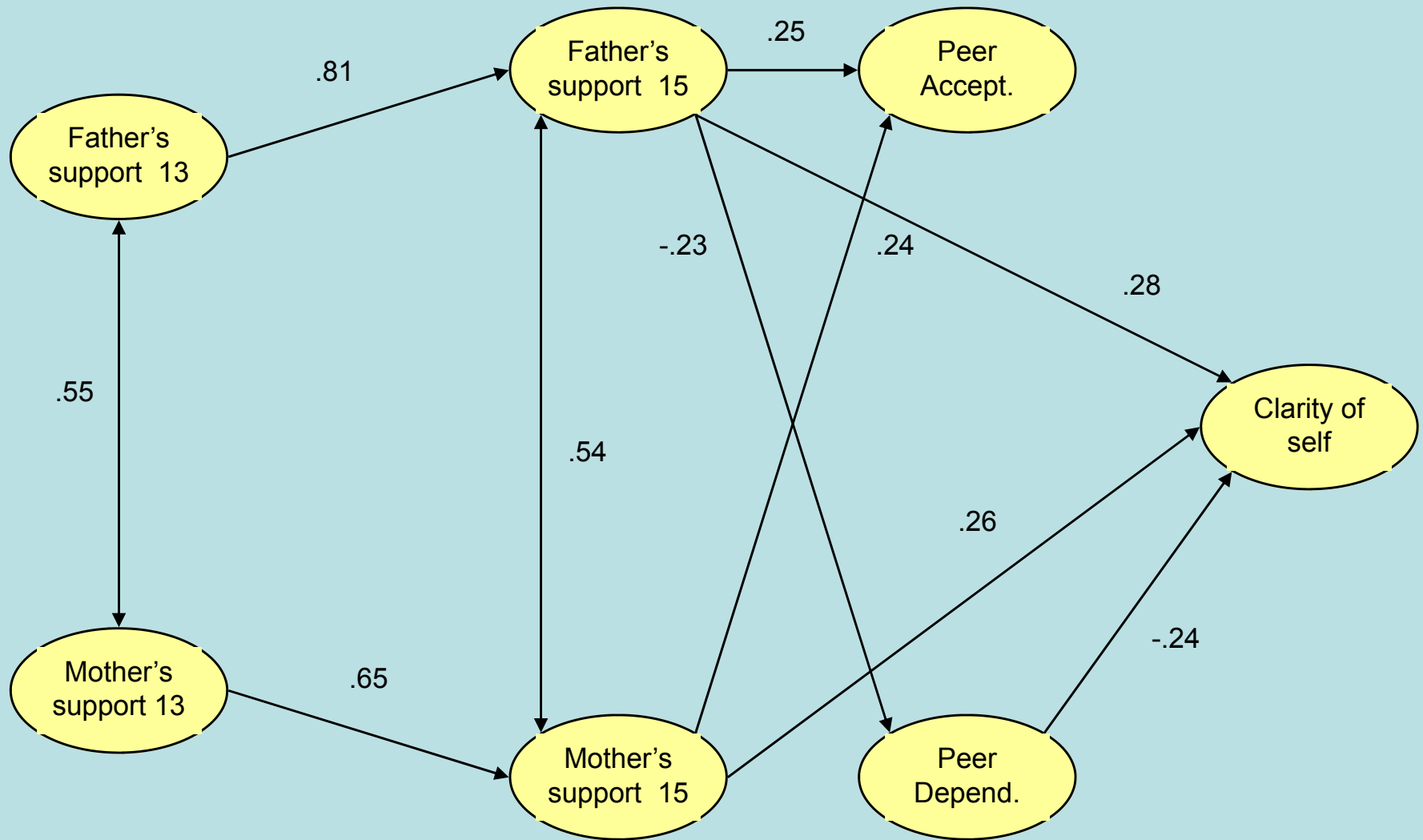
- **Both aspects of self-esteem are related to the perception of paternal emotional support. The positive aspect is related to the perception of father, the negative aspect of self-esteem is related (in a negative way) to the perceived emotional support of mother.**
- **Surprisingly, perception of peer relationship is not significant predictor of self-esteem in boys.**

Girls – clarity of self

Chi Square = 253.78; df = 142; ratio = 1,78
RMSEA = 0,086

Boys – clarity of self

Chi Square = 298,23; df = 138; ratio = 2,16
RMSEA = 0,083

Clarity of self

Girls:

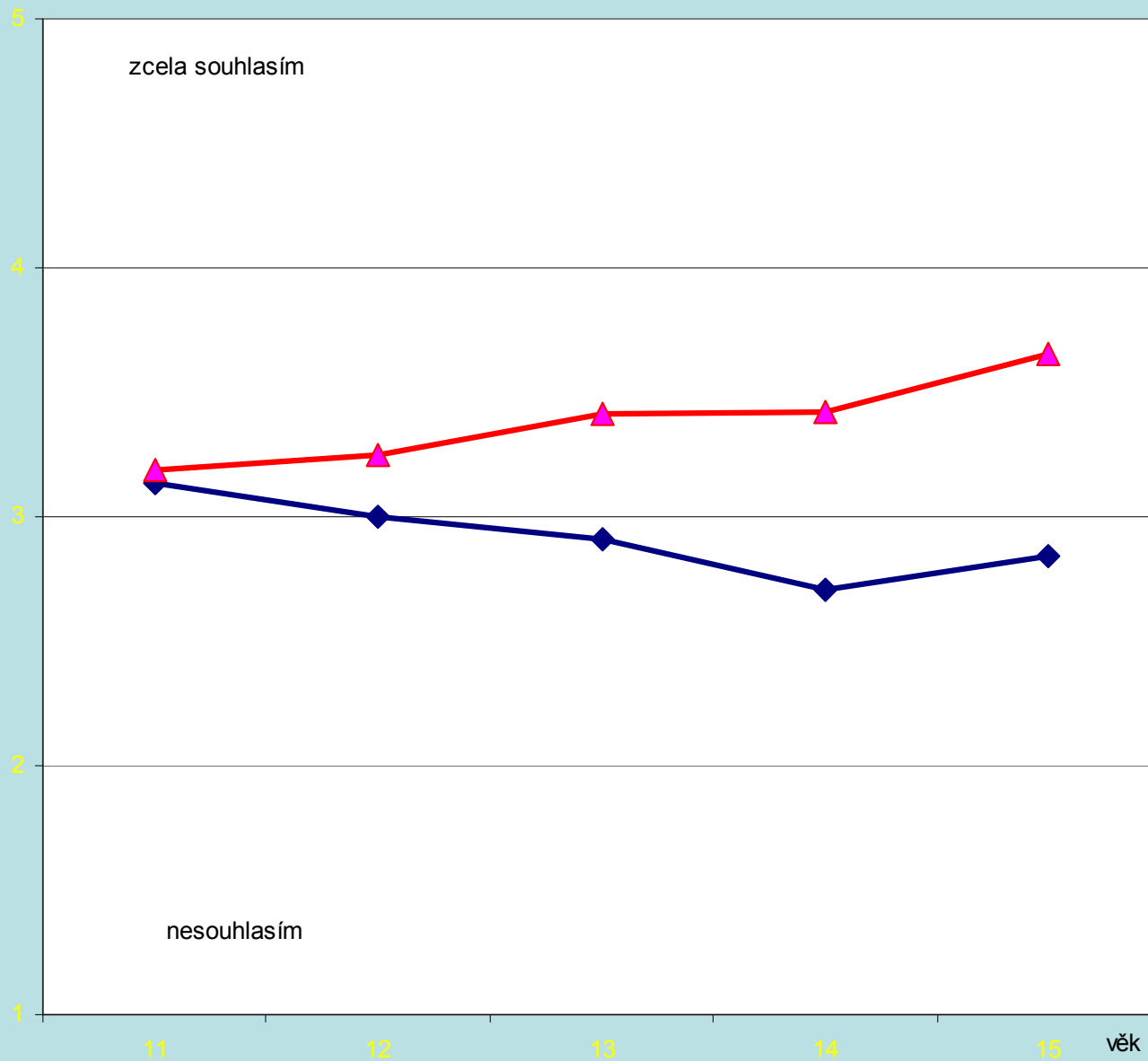
- The clarity (stability) of self is above all directly related to the perception of dependence on peers. The dependency leads to low stability, low dependency supports the stability of self.
- Girls' perception of relationships with peers is positively influenced by perceived emotional support from father.
- Perceived emotional support of mother (but not father) supports directly the stability of self.

Boys:

- The clarity of self has no one main significant predictor. It is explained by perceived emotional support of both parents as well as feeling of dependence on peers' opinions.
- Moreover, paternal influence is also indirect – father's emotional support is related to feeling of dependence on peers. Maternal evaluation does not have such indirect effect on the stability of self.

General conclusions

- As our longitudinal research shows, perceived parental behavior, especially perceived emotional support of parents, is an important and stable predictor of self-esteem during early adolescence (the period of 11 - 15 years).
- In regard to sex differences, we have found more changes in girls than in boys. Perceived warmth of mother and perceived control of mother were significant predictors of girls' self-esteem at the age of 13. However, mother's control stops being important at the age of 15, a more significant predictor for girls is a perceived feeling of dependence on peers.
- According to our results, the self-esteem of boys is not dependent on parental control and on measured peer influences. However, boy's self-esteem needs permanent emotional support from parents. The influence of parents differentiates in regard to parent's gender. Perceived mother's support seems to be more substantial - if boys lose it, they experience negative self-feelings.

- ◆ Mohu být sám sebou, když jsem spolu s rodiči
- ▲ Mohu být sám sebou, když jsem s přáteli

- ◆ Jestliže mám osobní problém, obrátím se pravděpodobně na své rodiče
- Jestliže mám osobní problém, obrátím se pravděpodobně na své přátele

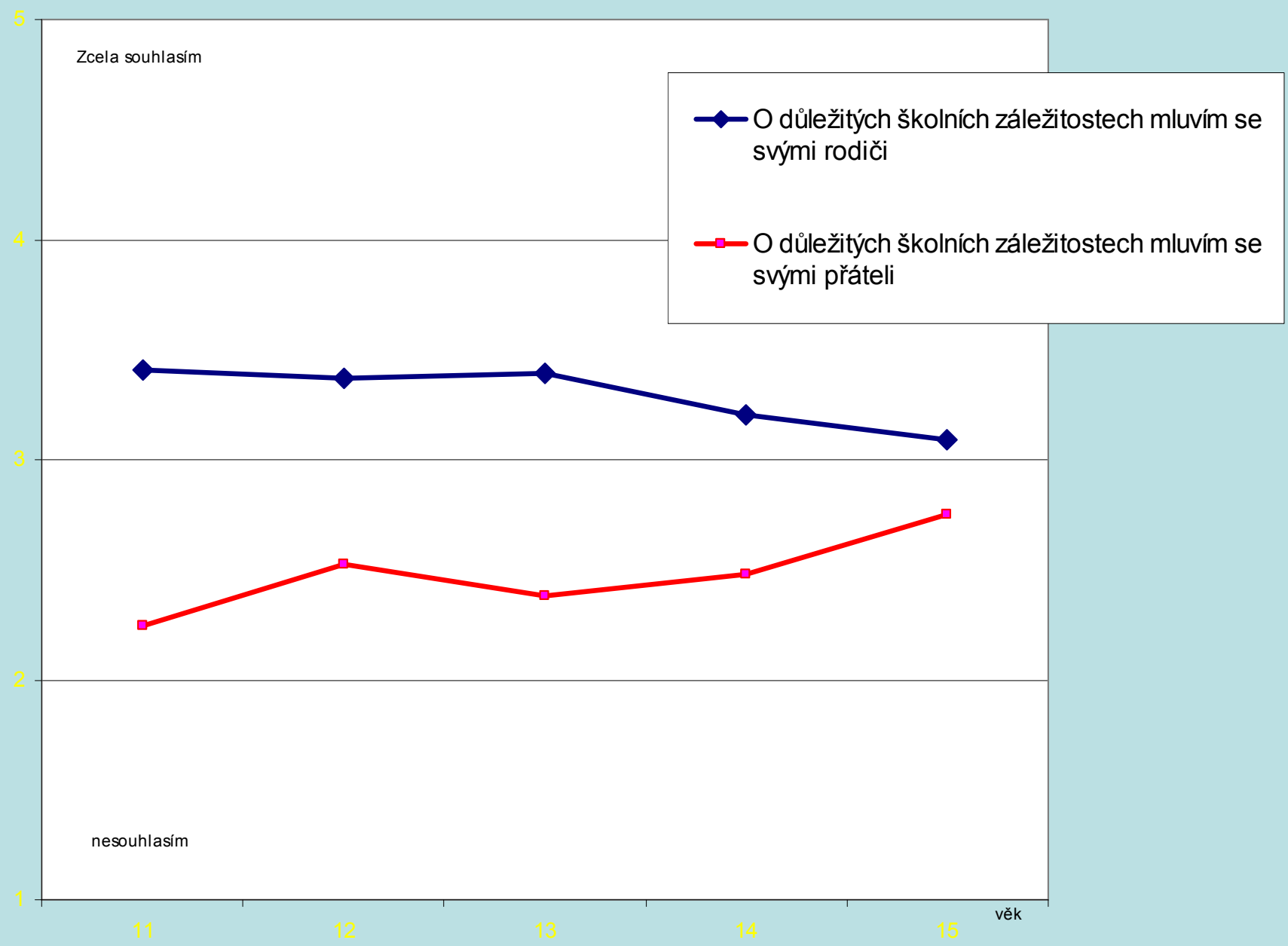
zcela souhlasím

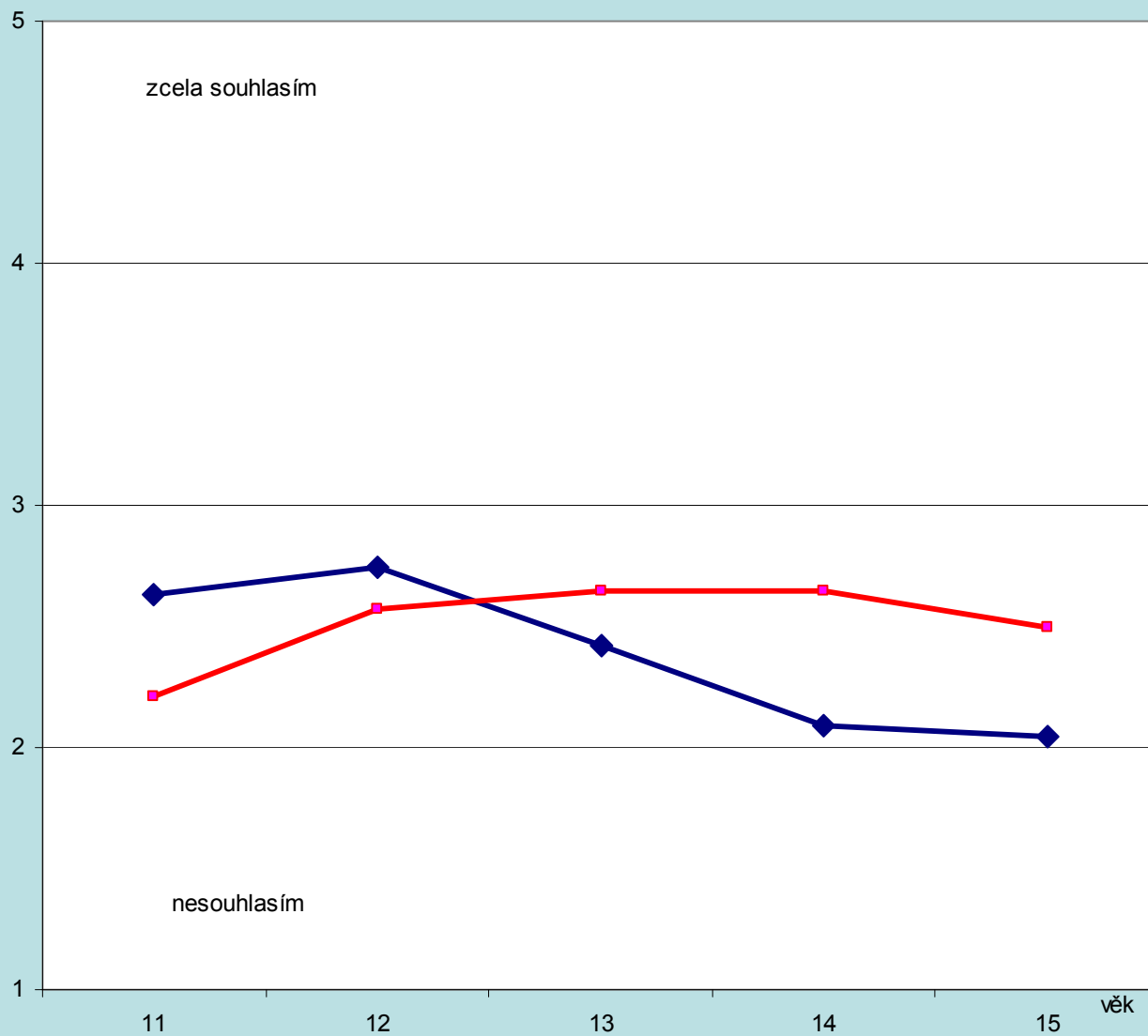
nesouhlasím

◆ Myslím, že se nejlépe naučím vycházet s druhými lidmi, když jsem spolu s rodiči

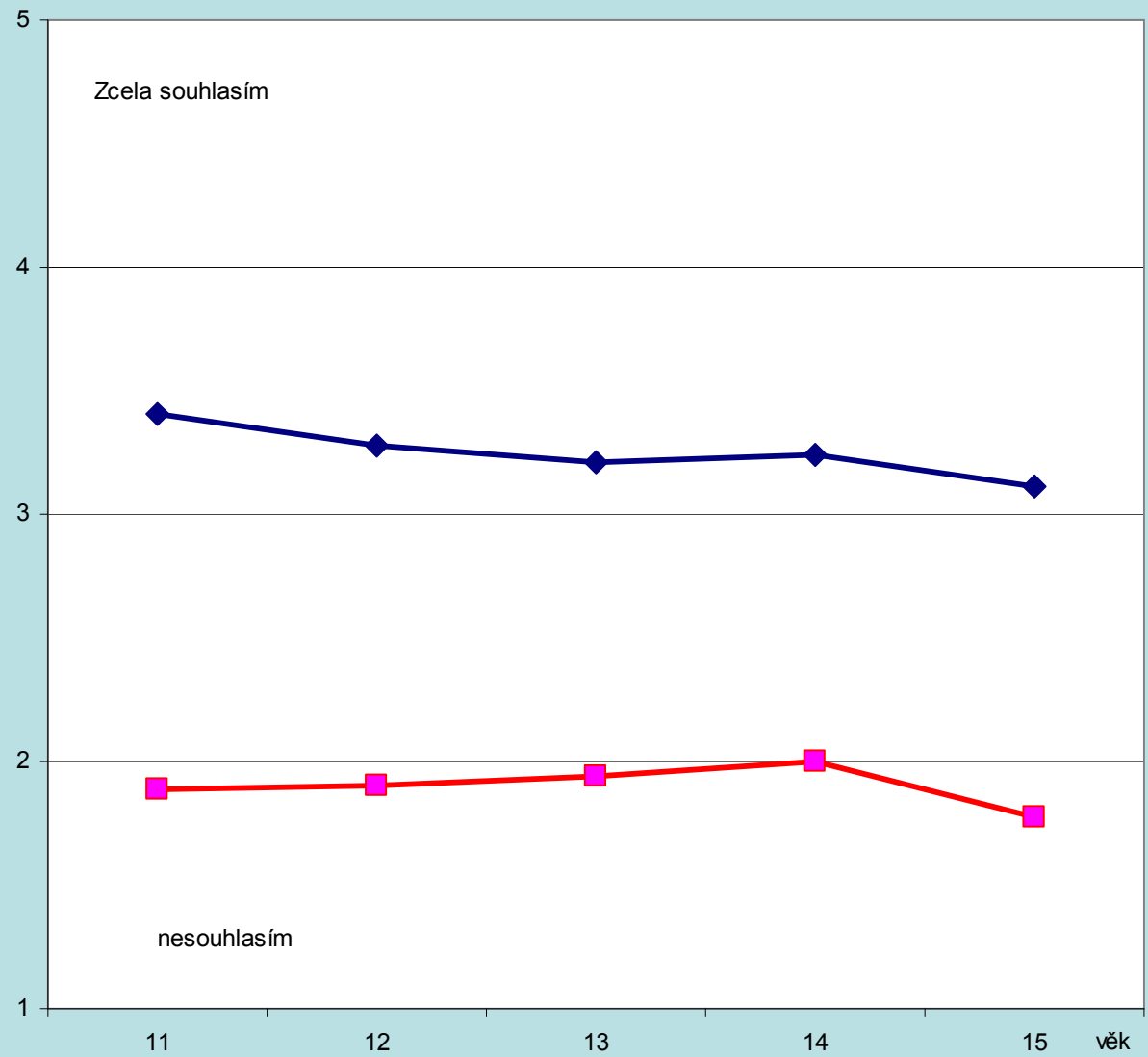
■ Myslím, že se nejlépe naučím vycházet s druhými lidmi, když jsem se svými přáteli

věk

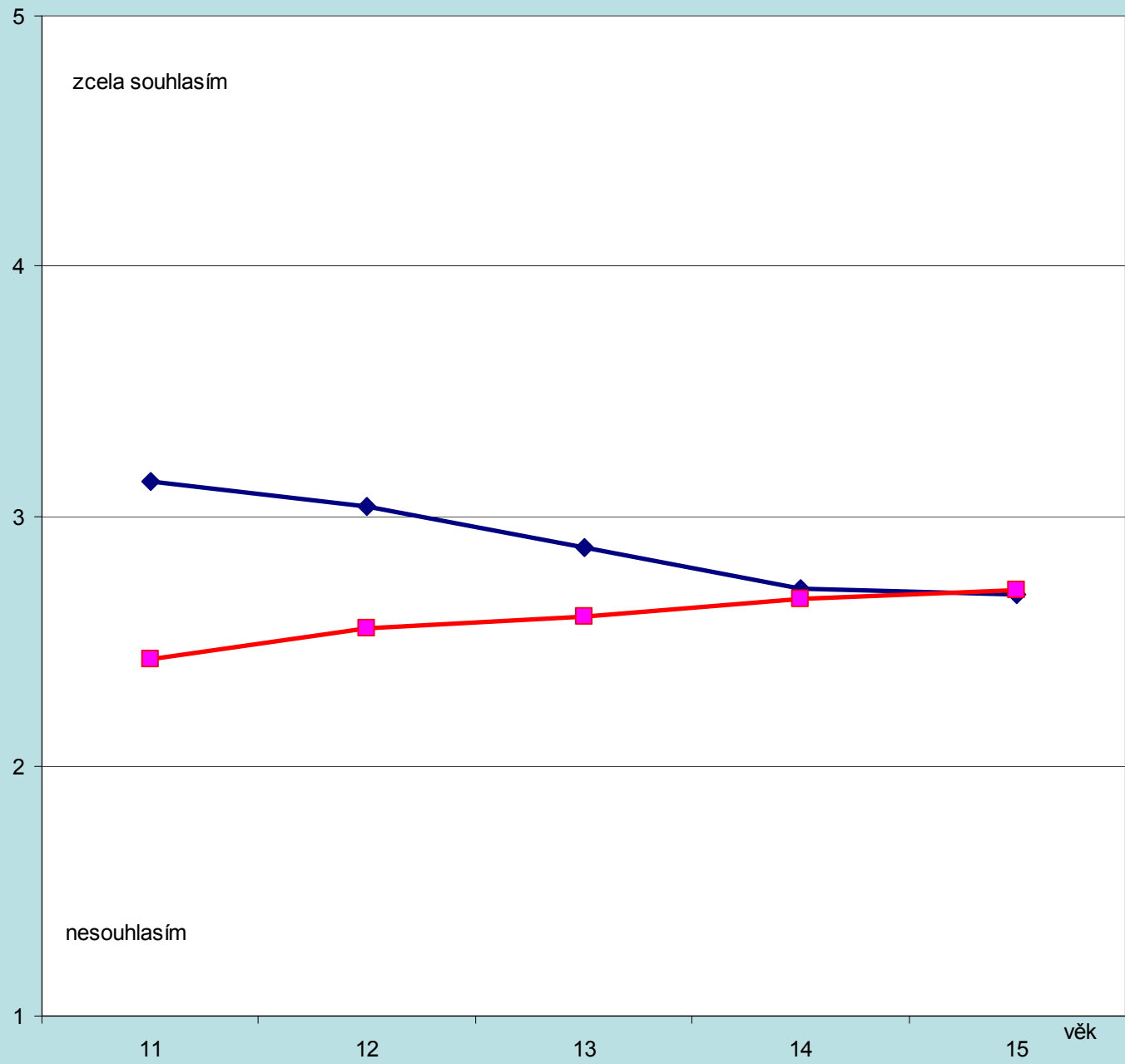

◆ Radu ve věcech lásky a partnerství získávám od svých rodičů
■ Radu ve věcech lásky a partnerství získávám od svých přátel

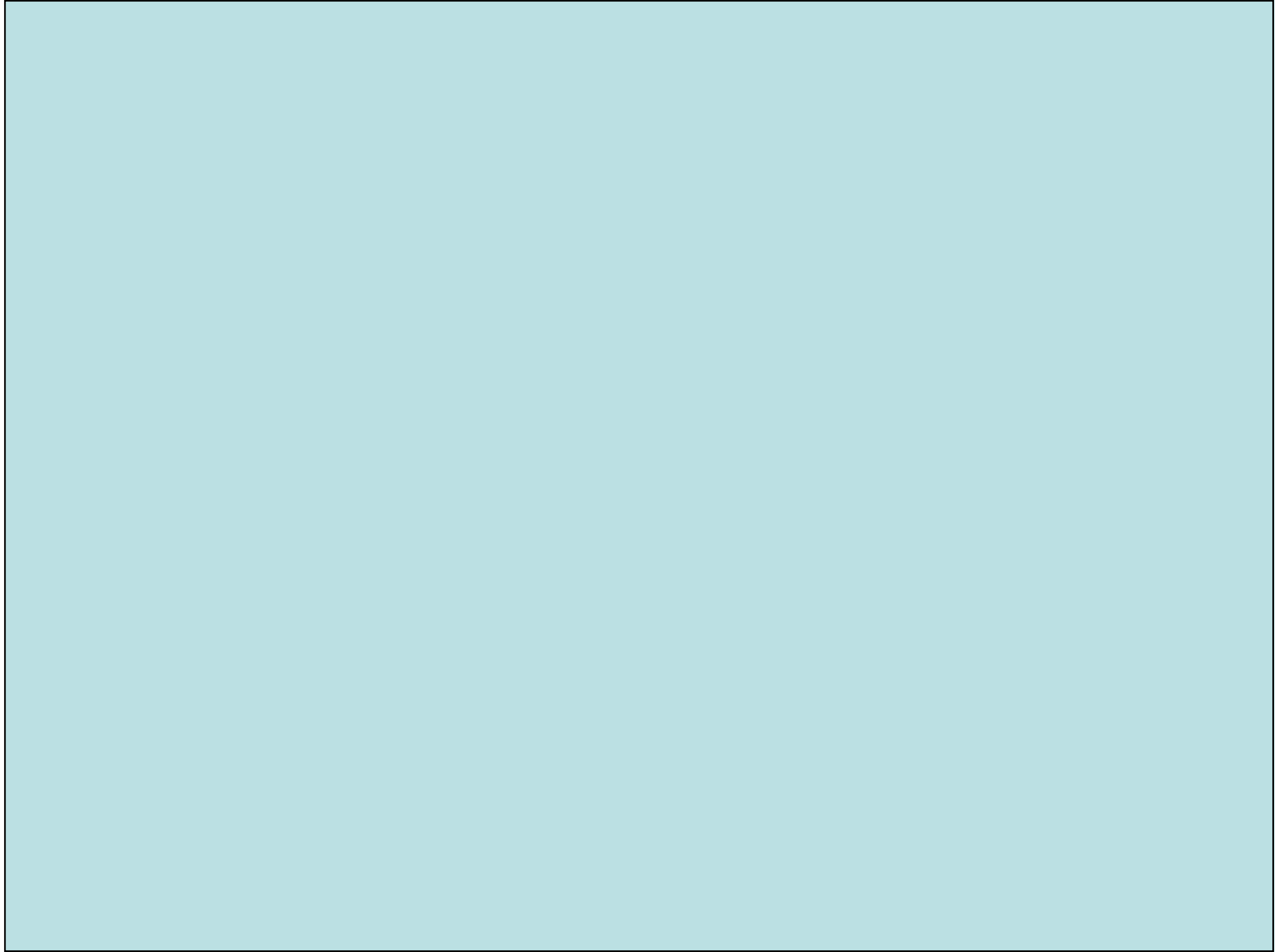

◆ Ve věcech, které se týkají mého budoucího studia nebo povolání se spolehnu na radu svých rodičů

■ Ve věcech, které se týkají mého budoucího studia nebo povolání se spolehnu na radu svých přátel

—◆— důvěra k rodičům 14acegik
—■— důvěra k přátelům 14bdfhjl

Oceňované komunikační dovednosti rodičů

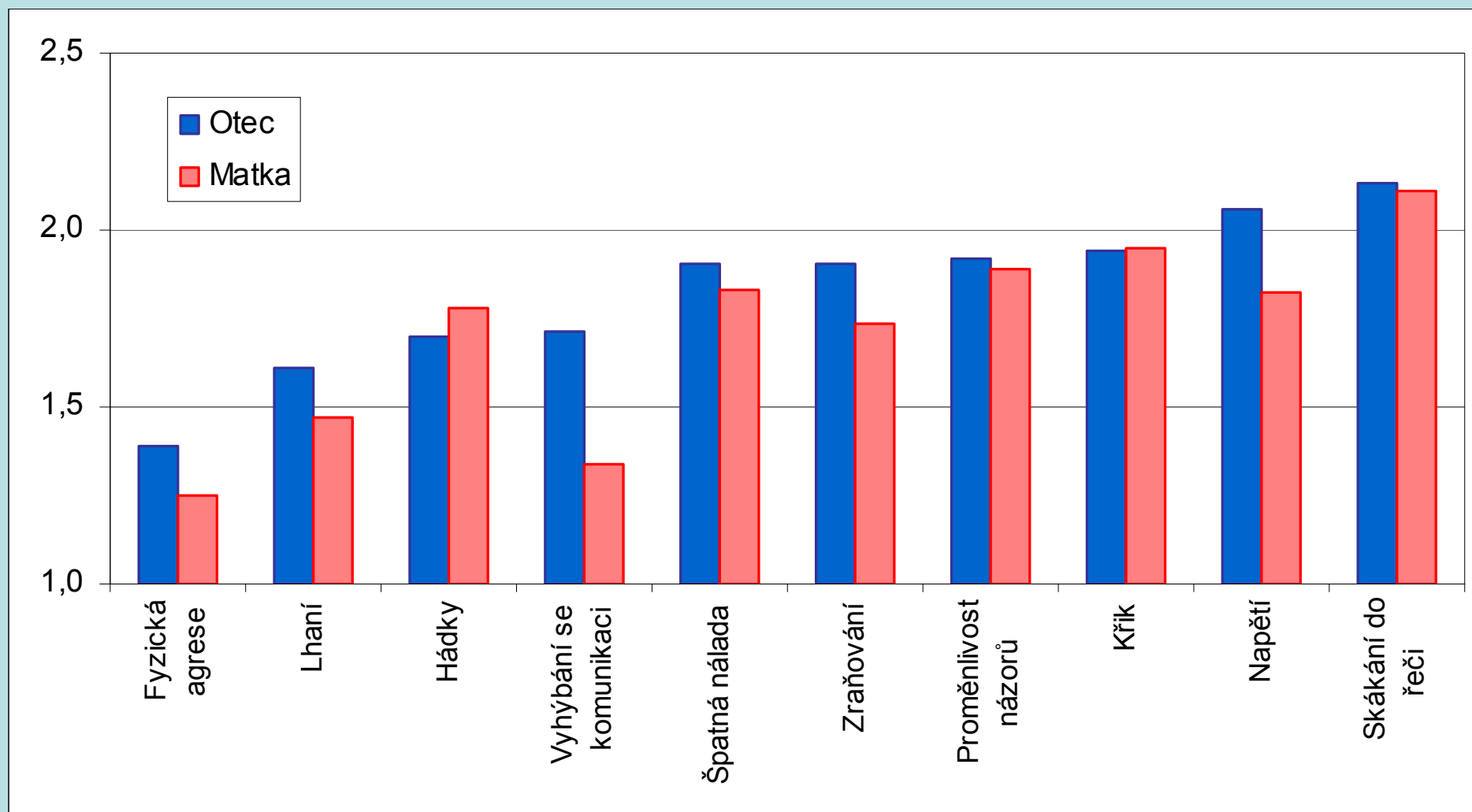
matka:

- otevřenější
- více naslouchá
- komunikace lépe funguje
- možnost diskuse o komunikaci

otec: hodnocení obdobné, ale v menší míře

- smysl pro humor

Komunikační brzdy pro otce a matku

Analýza volných výpovědí

- 1. kategorizace odpovědí
- 2. kvantitativní zpracování
- 3. významný rozdíl mezi frekvencemi výpovědí mužů a žen (hodnota χ^2 kvadrátu)
- Matka: emoční vřelost a empatie matek, více komunikace s matkou, více zaměření na vztah (možné pozorovat i u dcer, častěji vnímají nezáměr ze strany otce)
- Otec: racionalita, jasnost a srozumitelnost, výkon zájmy, starostlivost (možné pozorovat i u synů)

Obecnější dimenze komunikace s otcem

- **Konfliktnost otce**
- **Důvěra**
- **Respekt ze strany otce**
- **Stabilita a opora**
- **Otevřenost k diskusi**
- **Konstruktivnost**
- **Přání víc komunikovat**

Obecnější dimenze komunikace s matkou

- **Konfliktnost matky**
- **Důvěra a empatie**
- **Respekt ze strany matky**
- **Opora**
- **Přání více komunikovat**

Závěry

- **Komunikaci v rodině je potřeba zkoumat s ohledem na genderová specifika**
- **Pro pocit spokojenosti a bezpečí je důležitá komunikace s otcem i s matkou**
- **90 % mladých považuje komunikaci v jejich rodině za funkční**
- **O komunikaci s rodiči mají zájem**

Significant correlations between dimensions of family life and dimensions of self-system, separately for girls and boys.

- Girls are more sensitive to negative impulses and feelings in a family life. If they often experience quarrels and conflicts, unconcern and distrust and if they have to obey and have to respect wishes and requirements of parent authorities, than they also often experience negative feelings in respect to their own self. On the other hand, atmosphere of mutual tolerance supports their need to change and improve their own self.
- Boys, as compared to girls, are more sensitive to positive aspects of family life. Understanding and emotional support stimulate their positive self-evaluation. Mutual tolerance stimulates their perceived self-efficacy. Common quarrels and conflicts block their needs to improve themselves, low frequency of quarrels and conflicts is stimulating for self-development.